

Briselē, 2022. gada 12. jūlijā
(OR. en)

11073/22

AGRI 320
AGRIFIN 67
AGRIORG 68

PIEZĪME

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsēkretariāts

Saņēmējs: Padome

Temats: Tirgus situācija, jo īpaši pēc iebrukuma Ukrainā

Gatavojoties ministru diskusijām Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomē 2022. gada 18. jūlijā, pielikumā delegācijām ir pieejams kopsavilkums par situāciju galvenajos ES lauksaimniecības tirgos, jo īpaši pēc iebrukuma Ukrainā.

Lai pārbaudītu pašreizējo situāciju un izvērtētu turpmākos pasākumus, prezidentvalsts ierosina galveno uzmanību viedokļu apmaiņā pievērst šādiem diviem jautājumiem:

1. Kāds ir dalībvalstu viedoklis par šā gada ražas izredzēm, ņemot vērā krīzi Ukrainā, nolūkā stabilizēt labības piegādes, lai apmierinātu gan ES iekšējo, gan globālo pieprasījumu?
2. Kāda ir dalībvalstu pieredze, gatavojoties īstenot ārkārtas pielāgošanas atbalstu ražotājiem lauksaimniecības nozarēs vai saistībā ar citiem pasākumiem, kuri jau ir veikti vai kurus paredzēts veikt? Kādus citus pasākumus dalībvalstis ierosinātu?

Lauksaimniecības tirgus situācija

Ievads

1. Saistībā ar Ukrainā notiekošo karu ekonomiskā situācija lauksaimniecības nozarē patlaban ir ļoti sarežģīta.
2. Pašreizējā Melnās jūras ostu blokāde, ko īsteno Krievija, ir izraisījusi Ukrainas pamatlabības eksporta deficītu. Cenas tirgū ir rekordaugstas, lai gan pēdējās nedēļās ir bijusi vērojama zināma cenu pazemināšanās. Barības maisījumu ražotāji, kā arī pakārtotie pārstrādātāji pieprasa izejvielas, kuras ir grūti iegūt ierobežotā piedāvājuma un augsto cenu dēļ. Būtiska nozīme ir arī ietekmei, ko Krievijas agresija Ukrainā rada uz enerģijas un lauksaimniecības izejvielu tirgiem. Krievija ir nozīmīgs naftas un dabasgāzes eksportētājs. Kopumā lauksaimniecība un tās globālās piegādes ķēdes ir atkarīgas no fosilajām degvielām (naftas un dabasgāzes).
3. Augstām izejvielu cenām ir liela ietekme uz lauksaimniecisko ražošanu un pakārtoto ražošanu. Šajā ziņā visvairāk skartas ir energoietilpīgākās nozares. Arī citas lauksaimnieciskās ražošanas nozares, jo īpaši tās, kurām ir augstāka pievienotā vērtība, saskaras ar ekonomiskām problēmām izejvielu cenu pieauguma dēļ. Nav paredzams, ka situācija īstermiņā uzlabosies. Raugoties no pārtikas nodrošinājuma viedokļa, situācija varētu izrādīties sarežģīta, ja šīs tendences saglabāsies, bet pārtikas nodrošinājums un pārtikas piegāde Eiropas Savienībā patlaban nav apdraudēta, pateicoties ES pārtikas piegādes ķēžu noturībai. Lai palīdzētu no Ukrainas eksportēt preces, ir izveidotas ES solidaritātes joslas un attiecīgas partneru piemeklēšanas platformas.

Situācija galvenajās nozarēs

4. Attiecībā uz konkrētiem ES lauksaimniecības tirgiem – sausais un karstais laiks ir radījis ievērojamu spiedienu uz dažiem laukaugiem. Paredzams, ka **labības** produkcija tagad būs par 2,5 % mazāka nekā 2021. gadā. Sagaidāms, ka īpaši laba būs saulespuķu raža, kā rezultātā produkcijas gada apjoms palielināsies par 6,9 % un sasniegs jaunu rekordu – 11 miljonus tonnu. Gaidāms, ka cukura ražošanas samazināsies par 5 % gadā, bet saglabāsies atbilstoši piecu gadu vidējam rādītājam, un krājumi ir pietiekamā līmenī. Paredzams, ka laukaugu izmantošana biodegvielas vajadzībām būs stabila, jo augstās cenas ir ierobežojušas degvielas pieprasījuma atjaunošanos pēc pandēmijas.
5. ES **eļļas augu** platības 2022./2023. gada ražai ir ievērojami palielinājušās (7,5 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu) augsto cenu dēļ un tādēļ, ka ieviesta pagaidu atkāpe, kas atļauj sēt labību papuvē. Jo īpaši saulespuķu stādījumu apjoms ir palielinājies visvairāk, jo tiem nav augstu ūdens patēriņa un mēslošanas prasību. Tiek prognozēts, ka ES eļļas augu produkcijas apjoms būs 32,1 miljons tonnu (+ 7,8 % / piecu gadu vidējais rādītājs), tostarp saulespuķu sēkļu rekordlielais apjoms – 11,1 miljons tonnu, kas ļaus kompensēt to, ka ir zaudētas piegādes no Ukrainas.
6. Paredzams, ka 2022./2023. gada ES **cukura** tirdzniecības sezona sāksies ar sākotnējiem krājumiem 1,9 miljonu tonnu apmērā (+ 58 % virs pēdējās sezonas rādītāja). Tiek prognozēts, ka produkcijas apjoms būs 15,8 miljoni tonnu, kas atbilst piecu gadu vidējam rādītājam, savukārt patēriņš, paredzams, saglabāsies stabils.
7. 2021./2022. gada ES **olīveļļas** produkcijas pieaugumu 11 % apmērā ir veicinājis lielāks eļļas saturs olīvās. ES olīveļļas ražotāju cenas, kas pārsniedz vidējās cenas, iespējams, saglabāsies tādas pašas sakarā ar pastāvīgi augstām izejvielu un transportēšanas izmaksām un augstām citu eļļu un tauku cenām. Tiek prognozēts, ka ES eksports samazināsies salīdzinājumā ar rekordlīmeni pagājušajā gadā, savukārt ES patēriņš, paredzams, nedaudz atjaunosies. Beigu krājumi varētu būt mazāki, nekā gaidīts, ar tādu tendenci, ka 2022./2023. gadā ES ražošanas apjoms, iespējams, būs zemāks par vidējo rādītāju.

8. Neraugoties uz ES **vīna** ražošanas un importa samazinājumu 2021./2022. gadā, ir paredzams, ka patēriņš palielināsies par 5 % līdz 23 litriem uz iedzīvotāju, jo samazināsies eksports un vinificētās produkcijas izmantojums "citām vajadzībām" (destilācijai, etiķim, brendijiem). Pērkot vīnu, patērētāji arvien vairāk pievērš uzmanību vīna izcelsmei, pēc tam garšai un zīmolam.
9. Neraugoties uz mazāku pirktspēju, **svaigu persiku un nektarīnu** patēriņš 2022. gadā ES uz iedzīvotāju palielināsies līdz 6,1 kg (kas joprojām ir mazāk par ilgtermiņa vidējo rādītāju). Tas varētu būt saistīts ar lielāku produkcijas apjomu, labiem laikapstākļiem un tūrisma atsākšanos.
10. Pēc ļoti labas sezonas 2021. gadā, kurā bija liels produkcijas apjoms, labs patēriņš, ļoti laba kvalitāte un mazi krājumi, ir paredzams, ka ES **tomātu** produkcijas apjoms 2022. gadā samazināsies par 9 % līdz 16,5 miljoniem tonnu. Tiek prognozēts, ka pārstrādei paredzētās produkcijas apjoms kritīsies par 14 % un svaigam patēriņam paredzētās produkcijas apjoms – par 3 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Produkcijas apjoma mazināšanās ir saistīta ar sausumu, mazāku paredzamo pieprasījumu, pāreju uz alternatīviem, ienesīgākiem kultūraugiem un mazāku stādīšanu siltumnīcās ļoti augsto enerģijas izmaksu dēļ.
11. **Piena produktu** cenas Eiropas Savienībā ir rekordaugstas. Sausā vājpiena un sausā pilnpiena cenas Eiropas Savienībā saglabājas salīdzinoši stabilas (bet augstas), un sūkalu cenas nedaudz samazinās, savukārt citas cenas turpina palielināties. Šīs tendences veicina to, ka svaigpiena cenas Eiropas Savienībā ir rekordaugstā līmenī. Neraugoties uz to, lauku saimniecību peļņa joprojām ir ierobežota augsto izejvielu izmaksu dēļ. Sauso un silto pavasara laikapstākļu dēļ (kas ietekmēja zāles kvalitāti un pieejamību un citas barības sastāvdaļas) izslaukuma apjoma izmaiņas Eiropas Savienībā varētu būt mazākas, nekā paredzēts 2022. gada sākumā (0,4 %), un tās varētu ietekmēt arī mazāks barības izmantošanas apjoms augsto barības izmaksu dēļ. Tāpēc paredzams, ka līdz ar piena govju ganāmpulka samazinājumu (-1 %) ES piena piegādes 2022. gadā samazināsies par 0,6 %. Zemāka zāles kvalitāte un mazāks barības izmantošanas apjoms pieejamības un izmaksu dēļ, iespējams, samazinās arī piena tauku un olbaltumvielu saturu, tādējādi vēl vairāk samazinot piena cietvielu pieejamību pārstrādei. Siera un krējuma ražošana Eiropas Savienībā varētu turpināt palielināties un samazināt piena tauku pieejamību sviesta un sausā pilnpiena ražošanai. Paredzams, ka siera eksports palielināsies, un piena produktu izmantošana iekšzemes tirgū 2022. gadā varētu nedaudz pieaugt (0,3 %), pieņemot,

ka mazumtirdzniecības un ēdināšanas pakalpojumu atgūšanās būs noturīga un ražotāju augsto cenu pārnese piegādes ķēdē uz patērētājiem būs ierobežota.

12. Attiecībā uz **gaļu** ir paredzams, ka, neraugoties uz augstajām cenām, liellopu gaļas produkcija Eiropas Savienībā 2022. gadā samazināsies par 0,5 % galvenokārt sakarā ar strukturālām korekcijām liellopu un piena nozarē. ES eksportam būtu jāpalielinās galvenokārt uz esošajiem augstvērtīgajiem tirgiem, taču to ierobežo rekordaugstas iekšzemes cenas. ES imports palielinās sakarā ar piegādēm no Brazīlijas. Arvien lielākas bažas par vidi, mazākas eksporta izredzes, noturīgi augstas izejvielu izmaksas un Āfrikas cūku mēris (ĀCM) ir iemesli, kāpēc tiek atcelts cūkgaļas augstās cenas stimul un mazinās produkcijas apjoms. Eiropas Savienība divu akūtās ĀCM krīzes gadu garumā apgādāja Ķīnu, savukārt tagad par pirmo ES eksporta galamērķi atkal kļuvusi Apvienotā Karaliste. Mājputnu audzēšanas apjoms Eiropas Savienībā 2022. gadā stabilizēsies. Broileru cena Eiropas Savienībā ir pietiekami augsta, lai kompensētu augstās izejvielu izmaksas, tostarp turpina izplatīties augsti patogēniskā putnu gripa. Tirdzniecība ar Apvienoto Karalisti atsākas pirms *Brexit* līmenī, taču ES zaudē daļu dažos eksporta tirgos. Paredzams, ka imports daļēji atjaunosies līdz 2016.–2019. gada līmenim, lai gan tirdzniecības plūsmas ar Ukrainu rada zināmu nenoteiktību, kas kļūst arvien lielāka. Neraugoties uz aitu un kazu ganāmpulku vēsturiski mazāko skaitu Eiropas Savienībā, ir sagaidāms, ka kaušanai nosūtīto lopu skaits 2022. gadā stabilizēsies. Tirdzniecībai būtu jāatsākas, taču joprojām salīdzinoši zemā līmenī, izraisot noturīgi augstas iekšzemes cenas.

Nobeigums

13. Krievijas iebrukums Ukrainā ir radījis būtiskus traucējumus globālajos un ES lauksaimniecības tirgos un izraisījis globālo nenodrošinātību ar pārtiku pēc Covid-19 pandēmijas atveseļošanas periodā, ko jau raksturo inflācijas radīts spiediens attiecībā uz enerģiju, izejvielām, mēslošanas līdzekļiem un kravu pārvadājumiem. Kopš iebrukuma sākuma globālās lauksaimniecības produktu cenas ir palielinājušās par 30 %, lai gan pēdējo nedēļu laikā ir novērota zināma cenu pazemināšanās. Laikapstākļi ES, jo īpaši ieilgušais sausais periods, kas ietekmē vairākus reģionus, rada papildu problēmas saistībā ar jauno ražu, kuras apjoms, sagaidāms, būs mazāks, nekā sākotnēji paredzēts.

14. Lai gan Eiropas Savienībai lielā mērā ir pašpietiekams pārtikas nodrošinājums un milzīgs lauksaimniecības pārtikas tirdzniecības pārpalikums un ir paredzams, ka ES vienotais tirgus vēlreiz pierādīs savu spēju absorbēt satricinājumus, pieaug bažas par cenu pieņemamību augsto cenu un inflācijas radītā spiediena dēļ. Pārtikas patēriņš apjoma ziņā varētu šķist nemainīgs, taču ir paredzams, ka patēriņa vērtība mazināsies, jo daži patērētāji un pārtikas pārstrādātāji var pāriet no augstākas vērtības produktiem uz lētākiem.
-